



Міщенко І.В.,

к.ю.н., доцент.

доцент кафедри морського та
митного права Національного університету
«Одеська юридична академія»
(м. Одеса, Україна)

УДК 347.1:351.713

ЕВОЛЮЦІЯ ПРИВАТНОПРАВОВИХ ЗАСАД У МИТНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню приватноправових основ митного права України в історичному аспекті. Аналізуються три кодифікованих акта в сфері митної справи України, що послідовно змінювали один одного за роки її незалежності. В ході аналізу простежується очевидна тенденція до поступового розширення приватноправових засобів регулювання суспільних відносин у митній сфері.

Ключові слова: митне право, приватне право, приватноправові засади, митна справа, реформування митної справи, диспозитивність

Мищенко И.В. Эволюция частноправовых основ в таможенном праве Украины. – Статья.

Статья посвящена исследованию частноправовых основ таможенного права Украины в историческом аспекте. Анализируются три кодифицированных акта в сфере таможенного дела Украины, последовательно сменявших друг друга за годы ее независимости. В ходе анализа прослеживается очевидная тенденция к постепенному расширению частноправовых средств регулирования общественных отношений в таможенной сфере.

Ключевые слова: таможенное право, частное право, частноправовые основы, таможенное дело, реформирование таможенного дела, диспозитивность.

Mishchenko I.V. Evolution of Private Legal Bases in Ukrainian Customs Law – Article.

The article is dedicated to the research of private legal bases of the Customs law of Ukraine in the historical context. Three consecutive codified Customs acts existing during the period of independent Ukraine are analyzed. Based on this investigation an obvious tendency of gradual extension of private legal regulators for Customs relations was observed.

Keywords: Customs law, Private law, Private legal bases, Customs affair, Customs reform, dispositivity

Митне право України, будучи відносно молодою галуззю права, по сьогоднішній день продовжує свій розвиток досить швидкими темпами. Пройшовши шлях від інституту адміністративного права до окремої галузі, воно змінилося до непізнаваності. Постулати, які були актуальні кілька років тому, на сьогоднішній день здаються атавізмами, і навпаки, те, що вважалося неможливим та неприйнятним, в теперішній час вже нікого не дивує. Навряд чи авторам першого Митного кодексу України могло спасти на думку, що у недалекому майбутньому митні органи будуть укладати угоди з підконтрольними їм підприємцями, визнаючи себе юридично рівними суб'єктами, йти на певні поступки у правовідносинах з ними, замість того, щоб контролювати та накладати стягнення. Така тенденція щодо поступового проникнення до предмета, методу, принципів правового регулювання митного права елементів, запозичених з приватноправових галузей, є цілком об'єктивною, а на сучасному етапі підкріплена вимогами адміністративно-правової реформи щодо створення нової філософії виконавчої влади, основною метою якої мають бути спрямованість на забезпечення прав і свобод приватних осіб за прикладом цивілізованих демократичних держав спричиняє, відповідно реалізацію таких функцій державних органів як сервісна та правозабезпечувальна. Остаточно досягти цієї мети, безперечно, буде складно, особливо у такій сфері, як державна митна справа, однак зважаючи на вже пройдений шлях кардинальних перетворень, зупинятися вже невідобно. Для успішного завершення реформ дуже важливо звернутися до досвіду попередників, які, ламаючи стереотипи, та долаючи часом штучні перепони, поступово наближали митне законодавство, а разом з ним і вітчизняну митну справу до їх сучасного стану.

Зміна трьох кодифікованих актів, а відповідно і всього масиву нормативної бази, що супроводжувала їх, дає можливість з'ясувати найбільшчі місця у правовому регулюванні митних правовідносин, вивити тенденції реформування митного права та

митної справи України, зосередитись на вирішенні спільних для всіх етапів трансформації проблем.

Останнім часом чимало вчених зверталися до проблем співвідношення приватноправових та публічно-правових засад у різних галузях публічного права, в тому числі й митного. Мова йде про праці таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як Є.В. Додін, С.В. Ківлов, Г.А. Кормаков, Б.А. Кормич, Д.В. Приймаченко, В.В. Прокопенко, І.О. Федотова та інші. Однак ці дослідження стосувалися переважно окремих приватноправових аспектів митної справи та митного права України. Проблема, піднята у даній статті, в літературі не досліджувалася.

Метою даної статті є ретроспективний аналіз застосування приватноправових норм, принципів, методів та засобів у правовому регулюванні суспільних відносин у галузі митної справи сучасної України.

Розпочинати дослідження генези приватноправових засад державної митної справи, а разом з тим і митного права України, слід з часів остаточної відмови від державної монополії на зовнішню торгівлю, оскільки умови, в яких розвивалась митна справа раніше, не дозволяли вести мову про це. Першою законодавчою згадкою про перебудову економіки вважається Закон УРСР «Про економічну самостійність Української РСР» від 03.08.1990 року, який на основі Декларації про державний суверенітет України визначає зміст, мету і основні принципи економічної самостійності України як суверенної держави, механізм господарювання, регулювання економіки і соціальної сфери, організації фінансово-бюджетної, кредитної та грошової системи Української РСР. Так, ч. 6 статті 12 цього Закону встановлювала можливість для підприємств і організацій, розташованих на території республіки, здійснювати свої зовнішньоекономічні зв'язки відповідно до законодавства Української РСР, а ч. 9 цієї ж статті декларувала, що Україна самостійно створює митну систему [1]. Спеціальні норми про це знайшли своє відображення у Законі УРСР «Про

зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 року, який поперше, у статті 2 встановив принцип свободи зовнішньоекономічного підприємництва, по-друге, у статті 3 навів перелік суб'єктів такої діяльності, серед яких були зазначені фізичні, юридичні особи, їх об'єднання та інші [2].

Наведені положення є, безперечно, лише першими кроками на довгому шляху розбудови, подальшої трансформації митної справи нашої держави, законодавства про неї та, врешті, становлення митного права як галузі права. Однак їх значення важко переоцінити, оскільки саме вони заклали абсолютно нову митно-правову парадигму, поклали початок розвитку сучасної науки митного права нашої країни, але головне, - створили передумови для затвердження першого в історії незалежної України Митного кодексу.

Не беручись оцінювати даний кодифікований акт (адже з позиції реалій сьогодення це недоцільно), зауважмо, що однією з його цілей вбачалося створення умов для формування ринкової економіки та зростання активності зовнішньоекономічної діяльності. І хоча зазначений кодекс був витриманий в кращих традиціях пострадянського законодавства, яке передбачало обов'язкову участь, а точніше тотальний контроль, держави за будь-якою сферою соціального буття, в ньому можна знайти, нехай поодинокі, винятки з жорстких імперативних правил поведінки суб'єктів митних правовідносин.

Так, обов'язкова процедура декларування товарів і транспортних засобів, що переміщувалися через митний кордон України, могла здійснюватися у два способи – безпосередньо їх власником або на підставі договору спеціалізованим підприємством, допущеним митницею до декларування (стаття 46 МК України 1991 року). У 1992 році з метою врегулювання питань діяльності митних брокерів Державним митним комітетом (далі - ДМК) України було затверджено Положення про діяльність митних брокерів на території України, відповідно до якого митним брокером на той час могла бути будь-яка українська чи іноземна особа, зареєстрована як суб'єкт

зовнішньоекономічної діяльності на території України [3]. Відсутність досвіду правового регулювання митних відносин пояснювало деяку непослідовність законодавця у визначенні термінів: Митний кодекс не знав поняття «митний брокер», а наказ ДМК України, який мав конкретизувати його норми, тривалий час регулював відносини «невідомого» суб'єкта митної справи України [4, с. 29].

Крім того, цим кодексом започатковано інститут тимчасового зберігання товарів, хоча така назва на той час застосовувалася. Статтею 85 МК України 1991 року дозволялося зберігання товарів та інших предметів, що переміщуються через митний кордон України, до митного оформлення підприємством або митницею. Однак порядок зберігання підприємствами товарів та інших предметів, увезених на митну територію України, під митним контролем був розроблений і затверджений лише у 1999 році. Цікаве положення містилося у ч. 4 статті 87 МК України 1991 року: «Товари та інші предмети, що не підлягають обов'язковій передачі митниці для зберігання, можуть зберігатися на підставі договору підприємств або громадян та митниці. За таке зберігання береться плата, як за надання послуг» [5]. Отже, така форма діяльності митних органів, як надання послуг фізичним та юридичним особам, була започаткована ще на зорі становлення власної митної системи нашої молододі держави.

Необов'язкове зберігання товарів під митним контролем, крім складу митниці, могло відбуватися й на митному ліцензійному складі. При цьому власником митного ліцензійного складу могла бути будь-яка юридична чи фізична особа, що є учасником зовнішньоекономічної діяльності, а також будь-який іноземний суб'єкт господарської діяльності за умови дотримання ними вимог законодавства України і положення про порядок відкриття та діяльності митних ліцензійних складів.

Той факт, що до кола традиційно публічних правовідносин в рамках митної справи були допущені, окрім контролюючих з одного боку та підконтрольних суб'єктів – з другого, інші суб'єкти, які безпосередньо не беруть у часті в переміщенні

товарів через митний кордон (підприємства, що здійснюються декларування на підставі договору, власники митних ліцензійних складів), переконливо свідчить про початок трансформації митної справи України, яка хоч і отримала у спадок багаж радянських принципів та устоїв, сформованих під впливом державної монополії на зовнішню торгівлю, все ж поступово ставала на шлях лібералізації.

У 1999 році Кабінетом Міністрів України була прийнята Постанова «Про сприяння зовнішньоекономічній діяльності» № 593. Цим документом Держмитслужбі України надавалося право під час провадження окремо визначеними підприємствами-резидентами України зовнішньоекономічної діяльності не застосовувати під час митного оформлення товарів і транспортних засобів заходів нетарифного регулювання та інших обмежень, а згодом також встановлювати спрощений порядок застосування процедур митного оформлення, визначених нормативно-правовими актами Державної митної служби [6].

На виконання цієї постанови Держмитслужбою України, Мінекономіки України та Державною податковою адміністрацією України були затверджені Критерії оцінки та Порядок визначення підприємств-резидентів України, під час провадження якими зовнішньоекономічної діяльності застосовується режим сприяння [7], а також Критерії оцінки підприємств-резидентів, щодо товарів яких може встановлюватися спрощений порядок застосування процедур митного оформлення [8]. Крім того, Держмитслужба встановила, як того вимагала зазначена Постанова, Порядок визначення підприємств – резидентів України, щодо товарів яких може встановлюватися спрощений порядок застосування процедур митного оформлення [9].

Прийняття та практичне застосування всіх цих нормативно-правових актів мало б покласти початок переходу до так званих партнерських відносин між бізнесом та митною адміністрацією, змістом яких мали б стати взаємні поступки для досягнення спільної мети. Іншими словами, митниця надавала підприємцям

право обирати або загальний порядок здійснення митного контролю та митного оформлення, або певні пільги в обмін на гарантії дотримання ними законодавства при переміщенні товарів через митний кордон України і виконання інших встановлених вимог. Тобто передбачалася свого роду угода, компроміс, який мав би стимулювати правомірну поведінку учасників зовнішньоторговельних відносин.

Проте вказані вище заходи не принесли очікуваного результату зі збільшення кількості підприємств, стосовно яких міг бути встановлений спрощений порядок застосування процедур митного оформлення (починаючи із введення з 01.09.2004 року Критеріїв оцінки в дію станом на 01.01.2008 року режим спрощеного порядку застосування процедур митного оформлення застосовується до товарів лише 25 підприємств), оскільки встановлені окремими Критеріями оцінки вимоги до таких підприємств були досить жорсткими [10].

У цьому зв'язку слід іще згадати про існування наказу ДМК України «Про затвердження Положення про порядок відкриття та діяльності магазинів безмитної торгівлі на території України» [11] № 174 від 04.09.1992 р., який свідчив про можливість провадження і цього виду підприємницької діяльності, хоча і без відповідної згадки в МК України.

В цілому, МК України 1991 року, будучи одним з перших нормативно-правових актів такого рівня, прийнятих у незалежній Україні, заклав фундамент сучасної митної системи, започаткував основні засади митного регулювання, деякі з яких актуальні й на сьогоднішній день. Саме цей кодекс розпочав «приватизацію» митної справи як публічної галузі, запровадивши такі приватноправові інститути, як декларування товарів на підставі договору, зберігання товарів під митним контролем; наділивши митні органи правом надавати послуги зі зберігання товарів. Інші нормативно-правові акти, згадані вище, продовжили цей процес.

Другий МК України 2002 року, визнаний на момент його прийняття досить демократичним, втілює у собі якісно новий погляд законодавця на концепцію реалізації митної справи нашої

держави. На відміну від попереднього, він уже не містив атаківистичні норми, які були відлунням адміністративно-командної системи управління економікою, а, навпаки, був можливо навіть занадто прогресивним як для перехідного становища української економіки, що вплинуло на відстрочення набуття ним чинності.

Так, МК України 2002 року встановлював 13 видів митного режиму, відповідно до яких суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності міг обирати найбільш зручні та раціональні умови переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон, чим мінімізував витрати, в тому числі часові, матеріальні і, власне, підвищував ефективність кожної зовнішньоекономічної операції. Значимість цього нововведення особливо помітна у порівнянні з положеннями МК України 1991 року, за якими суб'єкт міг обирати хіба що напрямок руху свого товару – на митну територію України, з митної території України або транзит цією територією. А як відомо, можливість на власний розсуд розпоряджатися своїми правами є основою такої приватноправової категорії, як диспозитивність. Диспозитивний підхід в митному праві виражається серед іншого в наданні суб'єктам можливості узгодження окремих умов реалізації своїх прав в митних правовідносинах. У період чинності другого МК України розширився суб'єктний склад учасників правовідносин у галузі митної справи за рахунок підприємців, які надавали різноманітні послуги у цій сфері. Надання таких послуг суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності, з одного боку, забезпечувало приватні інтереси у сфері митної справи, а з іншого – давала можливість належно здійснити всі митні формальності. Хоча у відповідному розділі називалися лише два види підприємницької діяльності (надання послуг з декларування товарів і транспортних засобів та перевезення товарів, що переміщуються через митний кордон України або перебувають під митним контролем), фактично в якості підприємництва Кодекс визначав послуги з відкриття та експлуатації митного ліцензійного складу (стаття 216), функціонування складу

тимчасового зберігання (стаття 99), діяльність магазину безмитної торгівлі (стаття 227), а також вантажного митного комплексу, автопорту, автотерміналу (стаття 71).

МК України 2002 року заклав початок ідеологічної трансформації митних органів: з контрольно-наглядових до органів сервісного спрямування. Так, він закріпив положення про те, що митні органи, спеціалізовані митні установи та організації можуть надавати заінтересованим особам, у тому числі на платній основі, консультації з питань митної справи, а також тексти опублікованих нормативно-правових актів із зазначених питань [12]. Постановою КМ України від 25.12.2002 р. № 1952 затверджений перелік платних послуг, що можуть надаватись митними органами [13]. У цьому зв'язку надання платних митних послуг Є.В. Додін, цілком слушно, вважає окремою функцією митних органів [14, с. 14].

Зазначена тенденція продовжилася в чинному МК України, прийнятому в 2012 році. Стаття 8 зазначеного документу встановлює принципи здійснення державної митної справи, серед яких особливо слід виділити такі, як: спрощення законної торгівлі; визнання рівності й правомірності інтересів всіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності; заохочення добросовісності; відповідальність всіх учасників відносин, врегульованих даним кодексом [15]. Перелічені принципи є нічим іншим як офіційним визнанням готовності слідувати міжнародно-правовим стандартам митної справи, в тому числі рекомендаціям Рамкових стандартів безпеки й полегшення світової торгівлі щодо обов'язкової співпраці (у різних формах) митної адміністрації з бізнес-партнерами з метою визначення спільних вигід, які можуть бути отримані за рахунок спільної участі в безпечному ланцюзі поставок товарів [16]. Це у свою чергу дозволило вести мову про публічно-сервісну складову діяльності фіскальних органів (органів доходів і зборів) [17, с. 28]. Слід зазначити, що фіскальні органи надавали зацікавленим фізичним та юридичним особам так звані адміністративні

послуги й раніше. Однак цей інститут митного права перебуває в стані перманентної еволюції, зазнаючи якісних і кількісних змін.

Надання подібних послуг фіскальними органами принципово відрізняється від їх більш звичної контрольно-розпорядчої діяльності, оскільки ініціюється зацікавленими особами, спрямована не на забезпечення наповнення державного бюджету, протидію правопорушенням і т.д., а покликане сприяти реалізації прав, свобод і законних інтересів цих осіб [18, с. 64].

У Стратегічному плані розвитку Міністерства доходів і зборів на 2013-2018 роки (документ нечинний через реорганізацію Міністерства) чітко встановлювалося в якості одного з пріоритетних напрямків його діяльності розвиток партнерських відносин з громадянами та бізнесом, а так само забезпечення надання високоякісних послуг громадянам та бізнесу, впровадження нових електронних сервісів та підвищення рівня надання послуг, зокрема шляхом розроблення і впровадження ефективної моделі надання послуг громадянам та бізнесу та розвитку наявних і впровадження інноваційних електронних сервісів для громадян та бізнесу [19]. Подібного документу стосовно Державної фіскальної служби на сьогоднішній день немає, однак процеси реформування зупиняться, судячи з усього, не будуть, адже Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», схваленою Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5, визначено чотири вектори, за якими передбачено проведення та виконання понад 62 реформ та програм розвитку держави [20]. Реформа державної митної справи та інтеграція в митну спільноту ЄС визначені одними з найважливіших. В свою чергу Міністерство фінансів України розробило, а Кабінет Міністрів України схвалив ще одну Концепцію щодо залучення компаній (радників) до реформування митниць Державної фіскальної служби України. На думку авторів, Україні потрібна підтримка для розроблення і виконання дворічної програми реформування митниць ДФС з метою сприяння торгівлі та гармонізації законодавства із стандартами ЄС, зменшення можливостей для вчинення

корупційних діянь, підвищення якості надання митних послуг та вдосконалення системи адміністрування митних платежів [21]. Така допомога має відбуватися у формі надання консультаційних послуг ДФС з питань реформування, методологічної підтримки та навчання працівників тощо. Остаточною метою Конвенції є проведення реформ митниць ДФС відповідно до Митних прототипів ЄС [22] як керівного орієнтира у митному співробітництві між Україною та ЄС. Концепція окреслює основні завдання, цілі, етапи відбору міжнародних радників, а також критерії, яким мають відповідати компанії-кандидати.

Практичним утіленням таких довгоочікуваних партнерських відносин митниці з бізнесом мав би стати інститут уповноважених економічних операторів (далі – УЕО), запроваджений останнім МК України. Важливість цього інституту підтверджується хоча б тим фактом, що найбільш розвинені країни світу (ЄС, США, Китай, Японія та інші) успішно впровадили його у життя [23, с. 6].

В українському законодавстві ідея створення інституту уповноважених економічних операторів виникла ще задовго до прийняття чинного МК України. В Основних пріоритетних напрямках діяльності та завданнях Державної митної служби України на 2009 рік, затверджених Наказом ДМС України 28.10.2008 р. № 1205, серед найголовніших завдань, які стояли перед митним відомством, значилося створення необхідних передумов, у тому числі шляхом визначення критеріїв і вимог для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з метою становлення в Україні інституту УЕО, як одного з вагомих важелів механізму сприяння зовнішньоекономічній діяльності [24]. Наказ ДМС України «Про затвердження Комплексного плану заходів щодо досягнення кінцевих цілей реформування митної служби» від 25.11.2011 р. № 994 ставив у обов'язок кільком департаментам та управлінням ДМС України до 1 грудня 2012 року забезпечити практичну реалізацію заходів щодо створення системи УЕО в Україні шляхом надання митницями суб'єктам господарської діяльності статусу УЕО [25]. При цьому кількість уповноважених

економічних операторів в Україні на кінець 2012 року повинна була становити щонайменше 2 одиниці. Крім того, Наказом ДМС України «Про затвердження Концептуального плану заходів Держмитслужби України щодо забезпечення полегшення умов ведення бізнесу в сфері зовнішньоекономічної діяльності» від 02.03.2012 р. № 141 встановлювалися конкретні строки та відповідальні особи за упровадження інституту УЕО [26].

На жаль, навіть на сьогоднішній день немає змоги вдихнути життя в «мертві» норми, які встановлюють статус цього нового суб'єкта державної митної справи. Урядовий портал повідомляє, що необхідно внести відповідні законодавчі зміни у частині митних процедур. Вони регламентовані двома законопроектами, які одержані Верховною Радою України: «Про внесення змін до Митного кодексу України (щодо уповноваженого економічного оператора та спрощень митних формальностей)» [27] та «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо особливостей оподаткування операцій із ввезення на митну територію товарів Уповноваженими економічними операторами)» [28]. Відповідні законопроекти розроблялися за участі європейських експертів та представників бізнесу [29]. Введення інституту УЕО дозволить пришвидшити митні процедури, встановити новий формат взаємодії між митними органами та бізнесом. Законопроектами передбачається, що підприємства, які хочуть отримати статус УЕО за певними параметрами, мають звертатися до митних органів. Далі підприємства повинні виконати низку чітко прописаних процедур, зокрема пройти попередній митний аудит, протягом якого буде перевірено низку показників – від платоспроможності до внутрішньої організації роботи та навчання персоналу. Залишається сподіватися, що зазначені законопроекти знайдуть підтримку в комітетах і в сесійній залі Верховної Ради України, і уповноважений економічний оператор буде існувати не лише на папері.

Повертаючись до характеристики чинного МК України в частині, яка стосується приватноправових аспектів функціонування державної митної справи, слід згадати нову

категорію, уведену ним до митно-правового обігу - «компроміс у справах про порушення митних правил». Вона означає можливість припинення провадження у справі за відсутності ознак злочину шляхом компромісу, іншими словами, – мирової угоди. Застосування запозиченого з цивільного процесу способу врегулювання спору в адміністративно-юрисдикційному провадженні є сміливим кроком законодавця на шляху до побудови нової моделі митної системи та державної митної справи в нашій державі.

Кодекс удосконалив систему митних режимів, адаптував її до міжнародних стандартів, зокрема положень Міжнародної конвенції про гармонізацію та спрощення митних процедур [30], та сучасних реалій, втілив більш гнучкі механізми застосування окремих митних режимів та в цілому наблизив вітчизняне митне законодавство до законодавства ЄС, зокрема Митного кодексу ЄС [31]. Крім того, в МК України 2012 року упорядкована діяльність суб'єктів митного посередництва шляхом систематизації норм, які встановлюють їх статус та особливості провадження кожного з видів діяльності, вироблення уніфікованого підходу до допущення таких суб'єктів до надання відповідних митних послуг, створення передумов для підзаконного врегулювання специфічних аспектів їх функціонування.

Підводячи підсумок проведеному дослідженню, слід зауважити, що наша країна пройшла, хоч і не довгий у часовому вимірі, але дуже насичений змістовно шлях трансформації, характерний для всіх пострадянських держав. На сьогоднішній день Україна вийшла на фінішну пряму процесу реформування, яка тим не менш уявляється чи не найскладнішою. Побачене нами поступове розширення застосування приватноправових засад у публічній галузі – митному праві – переконливо свідчить про суттєву лібералізацію державної митної справи, поступове зменшення ролі держави у зовнішньоекономічній діяльності, зміну характеру взаємовідносин між публічним та приватним сектором. Хоча вести мову про повне перезавантаження державної митної справи ще рано, адже рівень довіри до

фіскальних та й багатьох інших державних органів у нашій країні занадто низький. Для покращення ситуації зробити залишилось ще багато, починаючи від коригування нормативної бази, яка, на жаль, далека від ідеалу (ситуація з уповноваженим економічним оператором красномовно про свідчить), закінчуючи найважчим – викорінюванням стереотипів щодо діяльності фіскальних органів, які склалися роками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про економічну самостійність Української РСР: Закон УРСР від 03.08.1990 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. 1990. № 34. Ст. 499 (втр. чин.).
2. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон УРСР від 16.04.1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 29. Ст. 377.
3. Про затвердження «Положення про діяльність митних брокерів на території України»: Наказ ДМК України від 04.09.1992 р. № 173. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MK92001.html (втр. чин.).
4. Міщенко І.В. Розвиток правового регулювання підприємницької діяльності у галузі митної справи України // Митна справа. 2008. № 2. С. 28 – 31.
5. Митний кодекс України, 1991 // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 16. Ст. 203 (втр. чин.).
6. Про сприяння зовнішньоекономічній діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.1999 р. № 593 // Урядовий кур'єр. 1999. № 74-75 від 22.04.99 р. (втр. чин.).
7. Про затвердження Критеріїв оцінки та Порядку визначення підприємств-резидентів України, під час провадження якими зовнішньоекономічної діяльності застосовується режим сприяння: Наказ ДМСУ, МЗЕЗТорг України, ДПАУ від 07.07.1999 р. № 411/488/357 // Офіційний вісник України. 1999. № 30. С. 154 (втр. чин.).
8. Про затвердження Критеріїв оцінки підприємств-резидентів, щодо товарів яких може встановлюватися спрощений порядок застосування процедур митного оформлення: Наказ ДМСУ, МЕРСІУ, ДПАУ від 11.08.2004 р. № 590/296/468 // Офіційний Вісник України. 2004. № 33. Ст. 2218 (втр. чин.).
9. Про затвердження Порядку визначення підприємств-резидентів, до товарів і транспортних засобів яких може встановлюватися спрощений порядок застосування процедур митного контролю та митного оформлення: Наказ ДМСУ від 10.08.2009 р. № 736 // Офіційний Вісник України. 2009. № 69. Ст. 2401 (втр. чин.).

10. Аналіз регуляторного впливу проекту наказу ДМСУ «Про забезпечення сприятливих умов ЗЕД окремих підприємств-резидентів та внесення змін до наказу Держмитслужби від 09.07.1997 р. № 307». URL: http://www.mdoffice.com.ua/ua/aSNewsDic.getNews?dat=05122006&num_c=32880
11. Про затвердження Положення про порядок відкриття та діяльності магазинів безмитної торгівлі на території України»: наказ ДМКУ від 04.09.1992 р. № 174. URL: http://www.uazakon.com/documents/date_6v/pg_gdnwsc.htm (втр. чин.).
12. Митний кодекс України, 2002 // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 38 – 39. Ст. 288 (втр. чин.).
13. Про затвердження переліку платних послуг, що можуть надаватися митними органами: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.12.2002 р. № 1952 // Офіційний Вісник України. 2002. № 52. Ст. 2373 (втр. чин.).
14. Додин Е.В. Функции и формы деятельности таможенных органов // Митна справа. 2003. № 5. С. 7 – 22.
15. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. // Голос України від 21.04.2012 р. № 73-74.
16. Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade, the June 2015 version. URL: http://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrument-and-tools/tools/~/_media/2B9F7D493314432BA42BC8498D3B73CB.ashx
17. Fedotova I. Public service activity of the Ministry of Revenue and duties of Ukraine in the Customs domain // Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. UK TU Košice, 2014. № 2. P. 26 – 29.
18. Мищенко И.В. К вопросу о применении принципа диспозитивности в таможенном праве Украины в контексте реформирования таможенного законодательства // Административное право и процесс. 2016. № 1. С. 60 – 64.
19. Про затвердження Стратегічного плану розвитку Міністерства доходів і зборів на 2013-2018 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.10.2013 р. № 869-р // Офіційний вісник України. 2013. № 88. Ст. 3239 (втр. чин.).
20. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 // Офіційний вісник Президента України. 2015. № 2. Ст. 154.
21. Про схвалення Концепції залучення компаній (радників) до реформування митниць Державної фіскальної служби: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.02.2016 р. № 267-р // Офіційний вісник України. 2016. № 30. Ст. 1213.

22. Customs Blueprints. Pathways to modern customs / European Commission. Luxembourg: Office for Official of the European communities. 2007.
23. Polner M. Compendium of Authorized Economic Operator (AEO) Programmes (July 2010). WCO Research Paper No. 8. World Customs Organization. 2010. 44 p.
24. Основні пріоритетні напрями діяльності та завданнях Державної митної служби України на 2009 рік: Наказ ДМС України від 28.10.08 р. № 1205. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ambu.org.ua/node/310>
25. Про затвердження Комплексного плану заходів щодо досягнення кінцевих цілей реформування митної служби: Наказ ДМС України від 25.11.2011 р. № 994. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MK111193.html.
26. Про затвердження Концептуального плану заходів Держмитслужби України щодо забезпечення полегшення умов ведення бізнесу в сфері зовнішньоекономічної діяльності: Наказ ДМС України від 02.03.2012 р. № 141. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MK120243.html
27. Про внесення змін до Митного кодексу України (щодо уповноваженого економічного оператора та спрощень митних формальностей): Проект Закону України реєстр. № 4777 від 03.06.2016 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59320
28. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій із ввезення на митну територію України товарів уповноваженими економічними операторами: Проект Закону реєстр. № 4776 від 03.06.2016 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59318
29. В рамках дії ЗВТ Україна має найближчим часом створити інститут уповноваженого економічного оператора. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248833055&cat_id=244276429
30. International Convention on The Simplification and Harmonization of Customs Procedures (as amended). June 1999. URL: http://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrument-and-tools/conventions/pf_revised_kyoto_conv/kyoto_new.aspx
31. Regulation (EC) No 450/2008 Of The European Parliament And of The Council of 23 April 2008 laying down the Community Customs Code (Modernised Customs Code) // Official Journal L 145 of 04.06.2008. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:145:0001:0064:EN:PDF>

